№ 4 Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы—1 м. 20 ф., на 1 мес.—40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакцыі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністрацыі і экспэдыцыі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб сьмерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 4 (200). Год III. Вільня, 11 студня 1918 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.

Высылка кадэтаў.

10 студня.

Заходні тэатр:

На палудзенным заходзі ад Іпра узняліся папалудні вострые біты. На заходзі ад Зандвордэ адбіто сільнае англіцкае наступленьне у начы.

У сьнежні варожые лятучые сілы утрацілі на нямецкіх фронтах 9 лятучых шароў і 119 самалётаў, у тым ліку 47 за нашым фронтам. Мы утрацілі 82 самалёты і 2 прывязные лятучые шары.

ШТОКГОЛЬМ. Паводлуг вестак с Пецярбурга, мае быць выдан дэкрэт аб высылцы асоб, каторые вызываюць між народам нездавольства. Між намечэнымі да высылкі называюць: Мілюкова, Керэнскага, Шынгарёва, Гоча і Чэрнова.

ЖЭНЕВА. Спаўніцельны камітэт рады раб. і салд. пастанавіў скліканць 3-і ўсерасейскі конгрэсс рад на 21. І. Гэты конгрэсс зажадае установчага сэйму каб ён прызнаў уласць рад і правамоцнасць усіх загадаў большэвіцкага ураду.

КОПЭНГАГА. „Утро Расеі" наказуе с Сэвастополя, што матросы арэштавалі 182 афіцэраў, з каторых 60 разстрэлялі.—У Пецярбурзе пануе эпідэмія самагубств у родзе таго, як 1905 г.

ЦЮРЫХ. Грамадзянін Літвінов, назначэны за расейскага пасла, адмовіўся прыняць гэнае назначэньне і зажадаў сваёго пашпарта, каб выехаць.

ШТОКГОЛЬМ. (В.Т.Б.). 8. І. Эстонскае бюро апавешчае:

С прычыны таго, што сыстэматычнае пусташэньне Эстляндзіі рэгулярным расейскім войскам трывало без ніякай увагі на чысьленые пратэсты перад расейскім урадам, і загады цывільных эстонскіх уласьцей і насяленьня, а такжэ афіцыяльны пратэст эстонскага сэйму перад Англіей, Францыей, Амэрыкай і Бэльгіей нічога не дайшлі, — эстонская ваенная каманда пачала пасылаць карацельные дружыны. Эстонскіе дружыны, наступаючы ад Рэвеля на Нарву, адкінулі і зусім разбілі расейскае войска. Страты эстонцаў незначные. Ачыстка Эстляндзіі ад расейскіх войск ідзе далей.

АПАРАНДА. (В.Т.Б.). 9. І. Англіцкі пасол Букэнэн прыбыў сюды с сям'ёй і сьвітай. Едуць яны у Штокгольм.

ПАРЫЖ. «Matin» наказуе: «Галовы саюзьніцкіх гасударств ешчэ раз тэлеграфавалі адзін да другога; ў тэлеграмах падчорківаюць сваю станоўчую пастанову трымацца разам да пабеднага канца.

ЛОНДОН. „Daily News" жадае, каб замест Буканэна быў назначэн за англіцкага пасла у Пецярбурзі член рабочай партыі, каб паказаць, што Англія адносіцца спагадліва да расейскай рэволюцыі.

БЭРЛІН. Памочнік статс-сэкр. Бушэ меў гутарку с галавамі парлямэнцкіх партый і вытлумачыў адносіны нямецкія да Украіны і а перэгаворах нямец. делегатоў з украінцамі.

ЛЮГАНО. Чародная конфэрэнція саюзьнікоў будзе у канцы студня ў Парыжы. На конфэрэнціі будуць прэдстаўнікі глаўнай ваеннай рады, ды ешчэ Орляндо, Ллёйд Джордж і Клемансо.

БЭРЛІН (В.Т.Б). У заходняй часьці каналу Ляманш нашы падводные лодкі ізноў затапілі 25,000 тонн.

У Сьвіслоч!

Вільсон процi міра.

ВАШЫНГТОН. (В.Т.Б.). 9. І. Вільсон падаў у конгрэсс сваё пісьмо, ў каторым між іншым сказано:

«Прэдстаўнікі Расеі у Брэст-Літоўску падробна высказалі прынцыпы, на якіх яны гатовы на мір. Адказ цэнтральных дзержаў уложэн пад уплывам партыі мілітарыстаў. У адказе нічога не гаворыцца аб уступках: ён жадае ўсяго, што заваёвано. Цэнтральные дзержавы хочуць удзержаць кожын цаль занятой расейскай зямлі, кожную правінцыю і кожнае место».

Далей Вільсон успамінае прамову Ллёйда Джорджа і называе яе знаменітай. Яна паказала ўсяму сьвету мэты саюзьнікаў. На запытаньне расейцаў аб ваенных мэтах Вільсон падае 13 пунктаў, кажучы:

«Мы хочэмо і жадаем:

1) каб будучые мірные перэгаворы вяліся адкрыта;

2) поўная свабода на морах;

3) зніштажэньне ўсіх экономічных прашкод;

4) аграніченьне збраеньня народаў;

5) развязка ўсіх колоніальных дамаганьняў на аснове інтэрэсаў жыхароў колоній;

6) ачыстка ўсіх расейскіх зямель і ўчасьце ўсіх націй міра дзеля дачы Расеі поўнай волі ў яе палітычнам развіцьці і вызначэньні нацыональнай палітыкі;

7) ачыстка Бэльгіі і зварот яе страт;

8) ачыстка занятых француcкіх зямель і зварот страт; папраўка крыўды 1871 году у справе Эльзас-Лётарынгіі;

9) папраўка італьянскай граніцы на аснове нацыональнага прынцыпа;

10) народы Аўстро-Вэнгрыі павінны мець магчымасць аўтономнага развіцьця;

11) Румынія, Сэрбія і Чорнагорыя павінны быць ачышчэны; Сэрбіі даецца выхад у море; інтэрнацыональные заверэньня забаспечываюць незалежнасць балканскіх дзержаў;

12) турэцкіе часьці Турэччыны астаюцца незалежнымі, але іншые часьці яе атрымліваюць неаграніченую магчымасць аўтаномнага развіцьця; Дарданэлі становяцца нэўтральнымі;

13) утварэньне незалежнай Польскай дзержавы, зложэнай з усіх польскіх зямель, з вольным выхадам у море, забаспечэным інтэрнацыональнай умовай.

Мірные перэгаворы.

БРЭСТ-ЛІТОУСК. 8. І. Сягоньня паабедзі ішлі падгатавіцельные нарады, ў каторых прынімалі учасьце: Кюльман, Чэрнін, Попов, Троцкій, Талаат-Паша і украінскі статс-сэкрэтар Усевалод Голубовіч. Паабедаі ішлі перэгаворы між прэдстаўнікамі цэнтральных дзержаў і украінскімі делегатамі.

РОТТЭРДАМ. «Courant» наказуе паводлуг слоў аднага расейца гэткую заяву расейскага дэлегата Фокэ:

«Спосаб перэгавораў, ужыты дэлегатамі цэнтральных дзержаў у Брэст-Літоўску, даў нам цьвёрдую веру, што Нямеччына пастанавіла дайсьці з намі пачэснага міра».

БЭРЛІН. «День» друкуе гэткіе выдуманые нямецкіе дамаганьня: выдача цяжкай артылерыі Нямеччыне, а чорнаморскага флоту — туркам; права для Нямеччыны свабоднага прывозу тавараў на 15 гадоў; усе тавары якіе йдуць у Расею з Англіі і Франціі, павінны пасылацца цераз Нямеччыну; Расея не мешаецца да ўладжэньня боўгарскай і сэрбскай справы.

Даволі адзначыць, што весткі дня аб пачатку да канца становяць злую выдумку, каб перашкодзіць мірным перэгаворам.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Як мы даведаліся, у Брэст-Літоўск прыедуць ешчэ новые дэлегаты. Маршалак украінскай дэлегаціі — міністэр таргоўлі і прамышленасьці Голубовіч. Апрыч таго прыедуць ротмістр Юрый Гасэнко, батальённы камандзір Рыгор Лысэнко, ротны камандзір Мікіта Кучэнко і Валадзімір Радзеeўскі, а як экспэрт у экономічных справах—Сяргэй Остапэнко. Апрыч таго будуць Ігнатэнко, Фрэд, Шадарэнко, Чорнаморскі, Кабараўскі і Ковальскі.

БРЭСТ-ЛІТОУСК. Турэцкі вялікі вэзыр Талаат-паша прыехаў сюды, каб быць за маршалка турэцкай мірнай дэлегаціі.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 8. І. Учора на васеданьні глаунай камісіі Рэйхстагу дырэктар дэпартамэнту загранічных спраў між іншым сказаў:

«Экономічные перэгаворы у Брэст-Літоўску стаялі дагэтуль на апошнім пляне. Умовіліся, што экономічная вайна павінна быць закончэна. Расейская дэлегація, аднак, не абязалася дагэтуль аднавіць торговую умову. Яна—про-

ці прадоўжэньня targовай умовы 1904 году, тлумачучы гэта тым, што расейскі урад маніцца зусім змяніць экономічные варункі ў Расеі. Адкрытым астаецца також пытаньне аб тых землях, каторые будуць выдзелены з меж Расейскай Імперыі».

Маршалак главнай камісіі Рэйхстагу, дэпутат Фэрэнбах, вітаў пасьля аб'яўленьне незалежнасьці Фінлядзіі і высказаў надзею на добрые і трывалые зносіны між Нямеччынай і Фінлядзіей, асабліва на экономічным грунці.

Вільня, 11 студня 1918 г.

У расейскага пісьменніка Короленкі ёсць кароценькая, але вельмі пекная аповесць.

Ён плыве па вялізарнай, многаводнай рацэ ў лодцы. Навакол чорная ночка залегла, і толькі ўперадзі — недзе далёка — сьвецяцца аганькі. Лодка плыве да іх, людзі напружаюць усе свае сілы, грэбучы доўгіе гадзіны. Але цемра ночы, укрыўшы ўсё навакол, не дае магчымасьці пазнаць, як далёка тые жаданые аганькі. І людзі працуюць далей, не пакладаючы рук, бо ведаюць, што „ўсё ж такі ў перадзі агні"!

Тое, што мы цяпер перэжываем, падобна да таго, што перэжывалі людзі ў гэнай лодцы. Мы ведаем, што перад намі — мір, але не можэм судзіць, як скора ён будзе. Вось-вось здавалося, што некалькі тыдніаў або нават дзён аддзеляюць нас ад яго. Але праходзяць тыдні і месяцы, а мір усё ешчэ ў перадзі...

Задзержка ў мірных перэгаворах вызвала у ўсіх поўны ўпадак духа. Значыць, міра ня будзе! — кажуць з безнадзейнасьцю тые, хто ешчэ ўчора быў переконан аб блізкасьці яго.

Як лішняя пэўнасць, што мір ужо за дзьвярима, так і лішняя безнадзейнасць узнімаюцца толькі на грунці нашых змучэных, хворых нэрваў. У нас німа сіл ждаць даўжэй, і тое, чаго мы так горача жадаем, мы выказываем, як ужо споўнены факт. Тым вялікшае расчарованьне заменяе сабой нашa радасць.

Да справы міра трэба аднасіцца больш развaжліва. „Зрабіць мір пасьля поўчварта году вайны пры чашцы кавы нельга" — пішэ „Nord. Allg. Ztg.". І гэта зусім справядліва: бо з мірам звязано гэтулькі важных, сур'ёзных нацыональных, палітычных, экономічных, стратэгічных і іншых спраў і пытаньняў, што нет ніякай магчымасьці развязаць іх у некалькі дзён. „Пасьля першага затрудненьня — пішэ паменёная газэта — могуць узняцца другіе", — і мы мо' ешчэ не раз перэжывем моманты, падобные да цяперашняга. Але кожнаму, хто ўмее правільна ацэніваць палажэньне, ясна, што вайна між Расеей і Нямеччынай далей трываць ня можэ. Калі прыйдзе мір — мы ня можэм сказаць. Але ён блізка, ён ужо перад намі, і німа мейсца для безнадзейнасьці.

Бо „ўсё ж такі ў перадзі агні"!..

Д-р В. Гайгалат аб беларусах.

Нідаўна д-р В. Гайгалат, прускі літвін, пастар у Коадютгэн (у Усходніх Прусах) і член Рэйхстагу, выпусьціў годную увагі працу сваю пад загалоўкам: «Litauen, das besetzte Gebiet, sein Volk und dessen geistige Strömungen». Раздзел XIII пад загалоўкам: «Litauer und Weissrussen» перэдрукевываем тут у перэкладзе

«Беларусы, або беларусіны, каторые жывуць на ўсходзі ад літоўскіх зямель, дзналі той-жэ долі, як і літвіны. Ужо ў найдаўнейшых часах народы гэтые паддзержывалі цесные зносіны між сабой. Калі Кіеўская дзержава апынулася пад уласьцю монголаў, літвіны папырылі пананаваньне сваё на ўсе беларускіе землі. Беларуская мова сталася урадовай мовай Вялікага Князьства Літоўскага і запанавала па ўсіх канцэлярыях. Такое палажэньне трывало і пасьля літоўска-польскай уніі — ажно да Стефана Баторага. Па беларуску быў уложэн «Litoŭski Statut». Аднак беларускі язык быў «толькі штучна пасаджэным у публічным жыцьці Літвы творам»; бо сягаўшые далёка землі літоўскай дынастыі канечне вымагалі супольнага урадовага языка, а літоўскі язык, як спосаб зносін, даступны толькі аднэй часьці насяленьня, быў дзеля гэтага непрыгодны. Толькі ў канцы XVII ст. беларускі язык быў заменен польскім. С касьцельнаго пагляду беларусы захавалі сваю самабытнасць. Яны прынялі хрысьціянства з Бізэнціі і ня мелі нічога супольнага з Рымам (*увага Рэд:* Д-р Г. забываецца тут аб беларусах лацінскага абраду!). Пасьля у іх утварыўся уніяцкі касьцёл, у каторым духавенства было жанатае, комун'я — у дзьвех постацях, язык у літургіі — славянскі, — але уніяты прызнавалі вярхоўную ўладу Папежа. Беларусы, число каторых даходзіць 7—8 мільёнаў (*увага Рэд.:* паказаное число — лішне малое!), цярпелі ад расейцаў такі самы уціск, як літвіны. Уніяцкая церква ў 1839 гаду была проста аб'яўлена неістнуючай, а верных вызнаўцаў яе востра прасьледовалі. Ад 1865 году беларусам, як і літвіном, было срога забаронено ўжываць іх родную мову ня толькі ў школе, але і ў друку. Аднак расейцы сваей суровасьцю дайшлі тут, як і ў літвіноў, зусім праціўных рэзультатаў. Беларусы пачалі будзіцца да нацыональнага жыцьця. Кіраваньне справай узяла ў свае рукі інтэлігэнція, ладзючу патайные нацыональные організаціі, а ў тым ліку ў 1903 гаду «Беларускую Соцыялістычную Грамаду», каторая у сваю праграму ўпісала жаданьне палітычнага і экономічнага вызваленьня беларускіх працуючых масс і культурна-нацыональнай аўтономіі для ўсіх націй, насяляючых паўночна-заходні край расейскай дзержавы. Тайна і адкрыта шырыліся між народам дзеля усьведамленьня яго часопісі і іншые друкі. У часі рэволюціі 1905 году беларусы за прыкладам літвіноў або і разам з імі сазвалі нацыональны конгрэсс, на каторым дамагаліся прызнаньня іх нацыональных правоў, палітычнай незалежнасьці і самаупраўленьня з уласным сэймам, а також беларускай нацыональнай школы. Аднак, яны дабіліся менш за літвіноў. Іх організаціі прасьледавалі далей, ім не пазвалялі адкрываць сваіх школ, а працаўнікоў іхных ссылалі. Адно, чаго дайшлі беларусы, гэта была свабода друку. З літвінамі жывуць беларусы у найлепшай згодзі і часта разам дружна працуюць дзеля нацыональных мэт. Нязгодлівасьці між беларусамі і літвінамі, падобнай да нязгодлівасьці між літвінамі і палякамі, праўду кажучы, і сьледу німа, — і гэта тым больш дзіўна, што беларусы, ня гледзячы на сваё ніжэйшае цяпер культурнае развіцьце, збеларушчылі розные ваколіцы усходняй Літвы. Чаму — трэба спытацца — у літвіноў не выяўляюцца зусім варожые аднасіны да беларусаў, а выяўляюцца толькі да палякоў? А толькі затым, што палякі стараліся гвалтам абертаць літвіноў у палякоў пад той час, як беларусы згодна жылі побач з літвінам. — Здаецца, што гэтые мірные адносіны трэба лічыць за рэзультат ешчэ старой гісторычнай еднасьці с часаў літоўскай вялікакняжэскай дынастыі. Тады ў магутнай літоўска-рускай дзержаве, абнімаўшай тры плямёны: літоўскае, беларускае і украінскае, — панавала поўная свабода развіцьця для ўсіх нацыональных груп. «На старое рукі не працягіваем, а навін ніякіх ня ўводзім» — гэткі быў кліч літоўскай дынастыі на рускіх (беларускіх—Рэд.) і украінскіх землях (Падляшэ, Валынь, Кіеўшчына, Чарнігаўшчына, Падольле, Галічына), каторые захавалі свой даўны лад, язык, культуру, веру і інш. незакранутымі. Гэтае мірнае суседзкае жыцьцё на жаль, нарушыла унія с Польшчай (1569 г.). Гэная унія разарвала також безпасрэдные зносіны Літвы і рускіх зямель з Нямеччынай, замест мірнага культурнага ўплыву Усходу прынесла нацыональна-рэлігійную нетолеранцію і пляновае паневоленьне і спыніла нацыональнае развіцьце як літвіноў, так і рускай культуры. Як для літвіноў, так і для беларусаў злучэньне с Польшчай аказалося з нацыональнаго пагляду шкодным. Гэта — факты, праўдзівасьці каторых не здалее запярэчыць ніякі польскі фанатык. Беларусы разам з літвінамі с крэпкай верай угледаюцца ў будучыну, каторая ім прынясе волю і развіцьце культуры...»

У іншых раздзелах д-р Гайгалат гэтак сама ўспамінае аб беларускай справе. Так, напрыклад, на 33 стр. ён пішэ, што лічэбные адносіны беларусаў да літвіноў у В. Кн. Літоўскім былі як 2 : 1. На стр. 43 знаходзім арыгінальны раздзел Літвы на Lithuania Propria (праўдзівая Літва) і Lithuania Ruthenica (русінская Літва). На стр. 123 д-р Гайгалат кажэ, што будучый унівэрсытэт у Вільні мае быць літоўскі з роўным ушанаваньнем правоў беларускай і—эвэнтуальна-латышскай мовы (Увага Рэд.: пад гэтым трэба разумець паралельные выклады, як у Львові). На стр. 125 чытаем, што беларусы цяпер пазбаўлены права ужываць сваю матчыну мову ў касьцелі. Урэшці, гаворачы аб сучасных паглядах, д-р Гайгалат на стр. 163 перэказывае жаданьня групы літвіноў, каторая ў еднасьці з латышамі і, эвэнтуальна, з беларусамі гатова дабівацца поўнай незалежнасьці краю і ў пункці 3 гэтак заяўляе: „С прычыны таго, што бе-

Максім Гарэцкі.

АНТОН.

(Абразы жыцьця).

I.

— А ты што за чэлавек?
— Я не чэлавек, я — пінчук.
Пагаворка.

Яшчэ саўсім рана... Неба сіняе—сіняе, а ні болачкі, і прыгожая бяз меры кветня паноў Іванецкіх абліта сонійкам і ўся чыста скрозь абхоплена веснавым цяплом, лёгкім і прыемным.

Пасыпаные мяккім жоўценькім пясочкам акуратные сьцежачкі замыславата раскіданы і на-крыж, і так, і гэтак і быццам бягуць у цянёк, пад гушчыну кустоў.

На зялёнай мураўцы калышыцца няроўна сьцень сонца, бліскі і цені каторага патроху, чым яно вышэй, прабіваюцца праз лісьцё.

Белые ляпёстачкі і схілые жоўтаватые і пыльные пруцінкі цьвяткоў язьміну такіе пышна—сочна—ядрэные у вечары, цяпер, навідне, аслаблі, але таксама поюць і поюць паветра тонкім, рэзкаватым, мляўкім араматам. А язьміну многа: кусты, кусты...

У цьвітучай сірэні пах веснавы...

У цьвітучай акацыі звон зьвініць:

«Дзынг... дзынг...» Там і пчолы, там і шчэмялі, малые і вялікіе, жоўтые, касматые. Ой, якіе лёгкіе, добрые пахі!

А на лавачцы, за столікам, у халадку, перад клумбай белых, жоўценькіх, сізенькіх, галубенькіх, чырвоненькіх кветак, сядзіць удовая *паня Іванецкая*, кароценькая, грубінькая, пухлінькая і с шэрынькімі верлячымі вочкамі. Каля яе, с французскай кніжкай у руках, касавокінькая пляменніца *Клава*. Тут жэ бегаюць шэсць беленькіх, як сьнег, падобных адзін да другога, невялічкіх сабачак; сёмага, жырнага таксіка, чорнага, с крывымі, як карчы, нагамі, водзіць на ланцужку хлапец Лёнька Белакурчык...

Водаль стары, белы панскі дом, размалёваная, заросшая дзікім вінаградам, муравеная сьцена, а там дарога, пекарня, а далі рэчка, возера, абсаджэнае вербамі. А на дарозі, пад горкай, дзьве горнічные у белых хвартучках возюць у павозачцы паралічную *генераліху*, матку Клавы.

За кустамі, каля варот, шныхаіць без шапкі, і са стрэльбай, і с торбай стэры лясьнік Аўтух. Ен ня можыць адважыцца падайці бліжэй; кашляіць і перхаіць.

ПАНЯ (да Лёнькі). — Што ты ўсё тут круцішся, хлопчык? Я табе, байбус, што прыказывала? Попіку патрэбен моцыон! Вядзі яго дальш і доўга вадзі. Пагуляў бы з ім ў Англійскім парку. Ага, паглядзі там, зайдзі на стайню, ці вычысьціў Селівон Буйнага і Хахутку. Ну, ступай, ступай. Німа чаго табе тут тарчэць. Марш!

КЛАВА. — Як сяньні хараша, цётачка. А на што праганяіця Лёньку? Я з ім буду у любоў гуляць... (звонка зарагатала і крычыць усьлед хлопцу) Лёнчык! Лёнчык мой! Лёнчык!

ПАНЯ. — Клаўдачка! Падумай дзіцятка, што ты гаворыш! Ну што гэта такое!

КЛАВА. — Цётачка, гэта мае жарты. Ды калі нудна. Ну хто тут каля нас ёсць? Чэрняўскі—дурны, Казеллы—дзікіе, Едкі—скнарыцы. Нудна. Цёця, а у Лёнькі вочы, як у Вово Берацінскага, праўда? што?

ПАНЯ. — Клаўдачка! Клаўдачка! (заткнула вушы пальцамі). Гэта проста жах, што ты гаворыш, Я гэтага мурзу—Лёньку заўтра ж атдам у падпаскі сьвінарніку Хадосу, а табе стродка-на-стродка забараняю гаварыць аб князю і аб гэтым... гэтым байбусу адначасна. Жах, жах, Клаўдачка!

КЛАВА (сьмяецца). — Цётачка, а хто нас сягоньня павязець у Дуброўкі: гэты статы грыбазвон Стэсь ці Селівончык?

ПАНЯ. — Ой-ой-ой, Клаўдачка. Ня муч мяне! (Узіраецца). Эй, хто там за аградаю? Ты, Аўтух? Што табе?

АУТУХ (кланіючыся, патходзіць). — Добры дзень, добрае ранійка, вяльможная пані! Дзічынкі прынёс, грыбкоў, таго-сяго. (Патходзіць бліжэй, ставіць ля куста стрэльбу і кладзець шапку; цалуіць пані у руку,

ларусы ад вякоў такжэ належалі да В. Кн. Літоўскага, яны, калі гэта будзе згодліва з іх нацыянальнымі мэтамі, могуць гэтак сама прылучыцца, як трэйці супольнік, на роўных аўтаномных правох".

Наагул, праца д-ра Гайгалата заслужывае на увагу, хаця ня з усімі вывадамі яе мы маглі бы згадзіцца.

У Вільні і ваколіцах.

× **Наш фэльетон.** У гэтым нумэры — у выданьні „кірыліцай"— пачынаем друкаваць аповесць вядомага беларускага пісьменьніка Максіма Гарэцкага „Антон", а ў выданьні „лацінікай"—усцэнізаваную народную легенду „Бутрым Няміра" («Каменная Труна») працу нашага драматычнага аўтара і працаўніка на Беларускай сцэне, Ф. Олехновіча.

× **Організацыйны Камітэт дзеля сазыву Беларускай Конфэрэнцыі у Вільні.** У склад Организацыйнага Камітэту на заседаньні 6 студня прыняты новые члены: Ян Русецкі і выбраные беларускімі селянамі Казімір Фалькевіч і І. Войцюлевіч.

× **Беларускіе школы.** Пасьля сьвяточнага перарыву навука ў беларускіх школах у Вільні ўжо пачалася. Запіс вучняў ешчэ прынімаецца у дзьвех школах: Сьв. Юрскі праспэкт 44, 18 і Аўгустыньянскі (Казьміраўскі) зав. 15, рог вуліцы Савіч (Андрэеўскай).

× **Беларускі Календар на 1918 год**, каторы толькі-што выйшаў з друку, мае вельмі цікавы публіцыстычны і літэратурны аддзел. Асабліва цікавы ведамасьці аб беларускіх справах пад Расеей.

Сьвятцы—каталіцкіе па новаму стылю, праваслаўные — па старому.

× **Літоўская рада.** У сераду паабедзі адбылося заседаньне літоўскай рады пад маршалкоўствам Смэтоны. На заседаньні быў начальнік упраўленьня Літаўэн.

× **Скорая помач** у прошлым 1917 гаду дадзена ў 3.814 прыпадках, у тым ліку было 2.332 выезды карэткі і ў 1.482 прыпадках помач дадзена на станцыі.

×**Пункты дзеля агрэваньня.** На халодную пару году пры страўнях ладзяцца пункты дзеля агрэваньня: Сьв.-Янская 19, Антокольская 27, Вароньня 5, Завальная 5, Воляна 10, Ноўгародзкая 8, Базыльянская 6,

× **Срэбные двухмаркоўкі.** У публікі шырыцца абмылковы пагляд, бытцым ад 1 студня страцілі сілу паперовые двухмаркоўкі. Папраўдзі-ж ад Новага Году, як мы ўжо пісалі, губляюць сілу 2 марковые манэты. Паперовые двухмаркоўкі маюць сілу і далей.

× **Ад чаду.** 7 лютага ў д. № 5 на Нямецкай вул. зачадзела сем'я Глезэроў, складаючаяся с бацькоў і 4 дзяцей. Суседзі ў пару заўважылі небасьпеку і вызвалі скорую помач, каторая ўсіх адратавала.

× **Кража каня.** У ночы на 8. I з аднага прытулку для дзяцей на Набярэжнай укралі 4-гадовага каня—каштана с санямі. Заявы падаваць у крымінальную паліцію, Домініканская 1, пакой 89.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
7— 8	+ 1,°	— 2,2°
8— 9	+ 1,5°	— 2,2°
9—10	— 2,6°	— 9,6°

З усяго Краю.

Адбудова Літвы.

У Нью-Іорку утварылося таварыство дзеля адбудовы Літвы с капіталам 4 мільёны марак. Т-во мае на мэці пасылку літоўскіх эмігрантаў у іх старую бацькаўшчыну.

300.000 марак.

Літоўскі камітэт пам. поц. ад вайны атрыманые ад Глаўнакамандуючага на ўсходзі 300.000 марак раздзяліў між ковенскім, мар'ямпольскім і віленскім акружнымі камітэтамі. У Коўну послано 100.000 мар., у Мар'ямполь—50.000, а для Вільні пакінуто 150.000.

Цэна серчыкаў.

Глаўнакамандуючый на усходзі назначыў найвышэйшую цану за серчыкі 10 фэн. за скрыначку.

СЬВІСЛОЧ. Чацьверты курс у Беларускай Бучыцельскай Сэмінарыі, як мы ужо пісалі, пачнецца 1 лютага і закончыцца ў пачатку мая.

У пачатку чэрвеня пачнецца другі паўтарыцельны курс для беларускіх вучыцелёў, каторые ўжо вучылі

На чацьвёрты курс можна ешчэ запісывацца у Stadthaüptmann'оў і Kreishaüptmann'оў.

ГРОДНЯ. 2. I. У ваколіцах Гродні узнялася сільная мяцеліца, каторая пад вечар дайшла страшэнн ай меры. Дарогі занесены сьнегам.

ГРОДНЯ. 5. I. Раніцай на дарозі Жыдомля—Цесікі знайшлі замерзшую Леву Чэрток, 21 году. Дзяўчына ехала з Гродні ў Жыдомлю да сваякоў. У дарозі са станціі яна заблудзілася, села адпачыць ды заснула. Яе ўсю засыпаў сьнег.

БЕЛАСТОК. У часе сьнежнай мяцеліцы, бушэваўшай у першых днях студня, згінуло некалькі людзей. Дагэтуль вядомы 6 прыпадкаў.

КОУНА. Сумма выпушчэных «нямецкіх рублёў» на 31 сьнежня 1917 г. была: 165, 393, 982, руб. проці 28, 575, 200 руб. на 1 студня 1917 г.

КОУНА. Склад старых рэчэй, вул. Каха 22, павялічыў плату за старую паперу да 8 м. 50 ф. за двайны цэнтнэр (6 пудоў).

РЫГА. Рыжская купецкая палата паслала ураду Кенігсбэрскай купецкай палаты заяву, кажучы між іншым:

„Агульны сход рыжскай купецкай палаты цьвёрда пераконан, што ўселякае вышейшае дабро, больш цэннае за выгоды і лёгкі заработак, можна дабыць толькі тады, калі старое роднае место і Балтыцкая зямля будуць десна далучэны да магутнай і вялікай Нямецкай Імперыі пад зашчытай Яга Велічэства Нямецкага Імператара. З радасным сэрцэм сягоньняшні сход рыжскай купецкай палаты падаў свой голас за гэткае далучэньне".

АРЭНСБУРГ. Выдан загад, паводлуг каторага на Эзэлі заводзіцца грэгор'янскі календар і сярэдня-эўропэйскі час.

Офіцыальны аддзел.

Апавешчэньне.

500 марак награды.

У ночы з 20 на 21 верасьня 1917 г. банда блізка з 20 душ напала і застрэліла памешчыка Яна Коско у двары Богінішкі, Вілкомірскага павету.

Хто задзержыць ліхадзеёў або магчымых супольнікоў іх, ці дасць ведамасці аб іх асобах і мейсцы укрыцьця, памагаючы гэтак арэштаваць і пакараць іх, таму дадуць награду да 500 марак.

Усе ведамасьці трэба падаваць п. Kreishauptmanu ў Вілкоміры, або найбліжэйшай жандарскай варцэ. Цяжкіе кары ждуць кожнаго, хто дасць ліхадзеям ці супольнікам іх схоўку, ці іншую помач.

Вільня, 30 снежня, 1917 г.

Der Chef der Militär Verwaltung
Litauen
Franz Joseph Fürst von Isenburg-Birstein.

Вестк і з Расеі.

ЖЭНЕВА. «Temps» наказуе:

Адносіны між Пецярбургам і Румыніей—вельмі благіе с прычыны арэшту большэвікоў румынскім урадам.

ШТОКГОЛЬМ. „Новая Жізнь" друкуе заяву народнаго камісара Луначарскага аб будучай тарговай палітыцэ большэвікоў. Расейскі урад маніцца даць амэрыканскім фінансістам выгодные для іх концэссіі на 10 гадоў, каб атрымаць на рукі вялікшые грошы і дабіцца права на вялікую пазыку у Амэрыцэ, Расейская заграгранічная таргоўля будзе аб'яўлена за гасударственую монополію. Заграгранічная таргоўля павінна быць аснована на абмене тавараў, не звертаючы увагі на валюту.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). Народны камісар дзеля заграгранічных спраў ад імі рады работнікаў, салдатаў і селян назначыў грамадзяніна Карпінскага за пасла ў Жэневе і грамадзяніна Літвінова — за пас-

---

памкаіцца пацалаваць Клаві, тая—круць! атвярнулася ат яго).

ПАНЯ. — У пекарню занёс?

АУТУХ. — А ўжо-ж, у кухню, пані наша дарагая! Дзічынкі, грыбкоў, таго-сяго.

ПАНЯ. — Ты, Яўтух, мала адбіраіш грыбоў і ягад. За гарэлку у цябе, мусіць, увесь лес поўны мужыкамі. Памятай, Яўтух, калі ты мне ды не сабярэш дзьве кадушачкі баравічкоў на марыноўку, я цябе пратуру са службы...

КЛАВА. — Уй, цётачка, сорам! Саўсім упудзіла дзядулю. Хмы-хы-хэ!..

ПАНЯ. — А парубак німа?

АУТУХ. — Аб пакражах, паня шаноўна, не клапаціця. У мяне мужыкі аж вішчаць; бо як мы, значыцца, да чаго прыстаўлены... Сваё ніхай гарыць, а паньскае пільнуім, дзеля таго, як...

КЛАВА (ні то жартуючы, ні то напраўду). — Слухай, дзядулька, вот ужо колькі разоў мы ездім у лес, а я ніводнага шчэ разу не бачыла там маладых хлопчыкаў?..

АУТУХ (не паказываючы віду, што не паняў). — А, паненачка мая залатая, дык як?.. ці ж я гэтых хамулаў? хіба як лажкі там будуць абкашываць?..

ПАНЯ. — Каго сяньні ў лясу напаў, Яўтух?

АУТУХ. — Залесянскіх дзьвюх дзевак і бабу, бельскіх хлапцоў... На самай граніцы, панічка залатая, у двору ўжо ішлі; адны, потым і другіе шэльмы. Тут я іх і злапаў. Адну хвустку здзёр, адзін хвартух, тры карзіны с абабкамі адабраў, два карцы с суніцамі, кашолачку с чарніцамі.

КЛАВА.—А-ёй, дзядуга, які ты жорсткі!

ПАНЯ. — У пекарню занёс?

АУТУХ. А ўжо ж, у пекарню, панічка. Занёс, аддаў там Ягоравічу.

ПАНЯ. — Добра, Яўтух! Ось што, Яўтух: ты, гэта... патурбуйся, скажы тым дзеўкам, ніхай прыходзюць за сваімі хвусьцінкамі; памогуць у нас бяльлё адціраць, і хвусткі будуць мець...

АУТУХ. — Добра то добра, панічка, ды каліж яны, казінае племя, ня пойдуць, пабаяцца... Ведама, дзеўкі.

КЛАВА. — Дык гэта і я—„казінае племя"! фэ, які ты, дзед неладны.

АУТУХ (схапіўся за патыліцу). — Ды, паненачка мая прыгож...

ПАНЯ. — Чаго ж яны пабаяцца?

АУТУХ. — А так ужо пабаяцца, ведама—у паньскі двор, гэта ж не абы куды...

КЛАВА. — Дзядулька! А што ж ты, жонаты? Маладая жоначка у цябе?

ПАНЯ. — Клава! (глядзіць збоку на пляменніцу).

АУТУХ. — Э-э, маладая... Пахаваў я сваю жонку. На тэй нядзелі во ўжо сёмые ўгодкі справіў.

ПАНЯ. — У яго сын жанаты, дзяцей мае.. Дураньчык такі... Праўда, Яўтух? Што, сварышся цяпер са сваім Антонам?

АУТУХ. — Што грэх хаваць, пані наша вяльможная! Дурня не пераробіш, і свае рады не дасі. Паслаў мне Бог сыночка...

КЛАВА. — А што?

АУТУХ. Неўдалы сын мой, паненка любая. Да бацькі пашаны не мае, падбіваіць мужыкоў на мяне, што паньскі лес сьцерагу, паньскім сабакам навушчаіць гукаць мяне, за кажду сотачку выкараіць, а сам нібы сьвяты які прыстаўляіцца... Эт, ведама пустая галава зарадзілася...

КЛАВА. — А ты жня ўжэш, дзед?

ПАНЯ. — Ну, Клаўдачка, кінем гэту размову, я табе ўсё посьля калі разскажу. А ты, Яўтух, ідзі сабе. Сьцеражы лес, прынасі грыбоў, ягад. Мужыкоў ня бойся, Антона ня слухай. А вось табе за дзічыну (даець дробных грошы).

АУТУХ. — Дужа, дужа, дзякую, шаноўная панічка (цалуіць у руку). Давай вам Божачка (хочэ пацалаваць у руку і Клаві, але тая ізноў с ухмылкаю—круць!)

ПАНЯ. — Ну ідзі, ідзі, не марудзь; беражы лес.

АУТУХ (бярэць стрэльбу і шапку). — Супакоўціся, панічка даражэнькая, залатая: сваё будзе гарэць, а паньскае прыпільнуім. Дзеля таго як мы, значыцца, пры чым састаім..

ПАНЯ. — Добра, добра, ідзі!

АУТУХ. — Дзякуй вам... (кланяіцца, пайшоў).

(Далей будзе).

ла ў Лондоне. Кожнае праціўленьне якога-будзь расейскага грамадзяніна загадам Літвінова або Карпінскага будзе разгледацца, як праступак проці гасударства.

АМСТЭРДАМ. Большэвіцкі урад зажадаў выдачы расейскага золата, якое знаходзіцца ў англіцкім банку ў Лондоне, але спаткаўся з адмовай.

ШТОКГОЛЬМ. Ленін падпісаў дэкрэт аб роспуску гасударственай рады і скасаваньні гасударственай канцэлярыі.

Ленін пастанавіў запрасіць украінскую раду на конфэрэнцію дзеля развязкі спорных спраў між украінскай радай і урадам народных камісараў.

ВЕНА. На аўстрыяцкім фронці атрымана адозва праз тэлеграф бяз дроту, каторая прызывае афіцэраў і салдатаў расейскай арміі паступіць у амэрыканскую службу з варункам строгай дысцыпліны іпоўнай слухмянасьці.

ШТОКГОЛЬМ. Паводлуг вестак з Украіны, тамтэйшае расейскае войска абязброено і выслано дамоў. Галовы большэвікоў арэштованы, і ўвесь палудзенна-заходні і румынскі фронт знаходзяцца пад камандай генэрала Шчэрбачова, каторы гэтак камандуе ад Чорнага мора да Прыпяці.

З усяго сьвету.

ШТОКГОЛЬМ. Шведзкі генэральны консул Альштрэм назначэн за шведзкага пасла ў Фінляндзію.

ЛОННН. «Morning Post» наказуе з Гэльсінгфорсу:

Расейскіе войскі атрымалі с Пецярбурга загад ачысьціць Фінляндзію, ў тым ліку і Гэльсінгфорс. Выборскі округ выключаецца з гэтага.

ВЕНА. Варункі міра, пададзеные Ллейдам Джорджэм, на пагляд тутэйшых дыплёматычных кругоў, зусім ня могуць быць прыняты, бо яны магчымы толькі у прыпадку поўнага разгрому цэнтральных дзержаў.

ШТОКГОЛЬМ. Першае заседаньне галандзка-скандынаўскага камітэту адбылося тут у панядзелак. На заседаньнях будуць як большэвікі, так і меньшэвікі. Глаўны пункт праграмы—нарада аб сазыве агульнай інтэрнацыональнай социалістычнай конфэрэнціі і адозве да ўсіх партый розных старон.

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня.

8. I. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскага: На паадзінокіх адрэзках у Фляндрыі і на палудзенным заходзі ад Камбрэ момэнтамі востры агонь. Наступленьня англіцкіх рот пры Бількур адбіты.

Фронт Альбрэхта Вюртэмбэрскага: У палудзенна - заходнім Эльзасе ўчора ў вечары узнялася вострая артылерыйская бітва, трываўшая і сягоньня раніцай.

Македонскі фронт.

Між вазёрамі Охрыда і Прэсба, ў завароці Чэрнай і між Вардарам і Дойранам—жывейшая артылерыйская чыннасць. Нашы егры ўварваліся ў акопы, дзе раней былі расейцы, і ўзялі палонных французаў.

Італьянскі тэатр.

Проці Монтэ Ассолёне і на адрэзку П'явэ на поўначы ад Відорэ вострая артылерыйская бітва, трываўшая і ў начы.

9.I. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскага: Пасьля сільнай падгатоўкі агнём дружыны англіцкіх разведчыкоў наступалі на палудзенны край лесу Гутгольст і на чыгунку Бэссінгэ-Стадэн. Ворагі ўсюды адкінуты нашым агнём і мелі вялікіе страты. Наабапол Лепс — жывейшы агонь артылерыі. На усходзі ад Більку͡р—бітва ручнымі гранатамі.

Фронт Альбрэхта Вюртэмбэрскага: На заходзі ад Флірэ французы пачалі паабедзі штурм на шырыні 4 кіл. і ў некаторых пунктах уварваліся на лінію нашых варт. У начы контратакамі мы выкінулі ворагаў назад на іх ранейшые пазыціі.

КАЛЯ ВАЙНЫ.

ЖЭНЕВА. «Echo de Paris» піша, што с прычыны разгрому англічан пры Камбрэ у англіцкай глаўнай камандзе будуць зроблены перамены. Генерал Дуглас Гэг атрымае іншае становішчэ.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). **Урадова.** Пояс блокады устаноўлен ад 11 студня такжэ навакол Зялёнага Мыса і порту Даккар на афрыканскім узбярэжжы, а ад 18 студня—і навакол Мадэйры.

ЛОНДОН (Рэўтэр). **Урадова.** У Сяродземным моры варожая падводная лодка затапіла англіцкі мінаносец.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). Нашы падводные лодкі ізноў затапілі навакол Англіі 20.000 тонн.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). У Атлянтыцкім акіані і канале Ляманш нямецкімі падводнымі лодкамі ізноў затоплены 5 параходаў і 1 парусьнік.

БЭРН. «Berner Tagbl.» піша:

Японія фактычна паслала у Эўропу некаторые тэхнічные атрады. У японскіх газэтах ідзе спорка, пасылаць, ці не японскае войска. Большая часць газэт—проці учасьця Японіі ў сухапутнай вайне.

АБВЕСТКІ.

Друкавана у друкарні М. Кухты. Выдавецтва «Гоман». Рэдактар Язэп Салавей